

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»

**КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС
АДВОКАТУРИ В МЕХАНІЗМІ РЕАЛІЗАЦІЇ
ПРАВА ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА
НА ПРАВОВУ ДОПОМОГУ**

Монографія

Ужгород
2018

УДК 347.965(477)
К85

Рекомендовано до друку Вченою радою юридичного факультету
Ужгородського національного університету
(протокол № 3 від 28 грудня 2017 р.)

Авторський колектив:

Калинюк Степан Степанович – кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарського права ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Бисага Юрій Михайлович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Белов Дмитро Миколайович – доктор юридичних наук, професор кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Ярема Василь Іванович – доктор економічних наук, професор кафедри господарського права ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Рецензенти:

Грובה Вікторія Павлівна – доктор юридичних наук, професор.

Дешко Людмила Миколаївна – доктор юридичних наук, професор.

Укладач:

Коцкулич Вероніка Вікторівна – ст.викладач кафедри конституційного права та порівняльного правознавства.

Калинюк С.С.

К85 Конституційно-правовий статус адвокатури в механізмі реалізації права людини і громадянина на правову допомогу: монографія / С.С. Калинюк, Ю.М. Бисага, Д.М. Белов, В.І. Ярема. – Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 180 с.

ISBN 978-966-916-479-7

Монографія присвячена дослідженню концептуальних конституційно-правових засад організації та діяльності інституту адвокатури в механізмі реалізації права на правову допомогу, що органічно поєднує у собі теоретичні та практичні аспекти існування системи правозахисних органів з урахуванням сучасних тенденцій розвитку правової системи України й міжнародних стандартів у цій галузі.

Для адвокатів, науковців, викладачів, аспірантів, студентів, посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування, а також інших осіб, які цікавляться питаннями здійснення адвокатської діяльності.

УДК 347.965(477)

ISBN 978-966-916-479-7

© Калинюк С.С., 2018

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ГЛАВА 1	
ІНСТИТУТ АДВОКАТУРИ В МЕХАНІЗМІ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ	6
1.1. Методологія дослідження інституту адвокатури в процесі реалізації конституційного права на правову допомогу	6
1.2. Роль та місце інституту адвокатури в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина	25
Висновки до глави 1	47
ГЛАВА 2	
ПРАВО НА ПРАВОВУ ДОПОМОГУ В СИСТЕМІ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА	49
2.1. Конституційно-правові засади концепції правової допомоги... ..	49
2.2. Конституційне право людини і громадянина на правову допомогу та його реалізація за допомогою інституту адвокатури	77
Висновки до глави 2	96
ГЛАВА 3	
МІСЦЕ ТА РОЛЬ АДВОКАТУРИ В РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВОНАХОДИМОЇ ФУНКЦІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	99
3.1. Незалежність адвокатури як основна гарантія її діяльності	99
3.2. Взаємовідносини адвокатури та держави в процесі надання кваліфікованої правової допомоги	120
Висновки до глави 3	146
ПІСЛЯМОВА	149
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	157

ПЕРЕДМОВА

Формування сучасних інститутів громадянського суспільства та розбудова соціальної і правової держави вимагають суттєвих змін в організації та діяльності всієї системи захисту прав і свобод людини і громадянина України. Важливу роль у забезпеченні реалізації, захисту та охорони прав і свобод людини і громадянина в Україні як демократичній, правовій державі відведено праву особи на правову допомогу, закріпленому у статті 59 Конституції України. Це право є одним із конституційних, невід'ємних прав людини і має загальний характер, за своєю суттю воно є гарантією реалізації, захисту та охорони інших прав і свобод людини і громадянина (у деяких випадках особі важко повноцінно реалізувати гарантовані Конституцією права, не скориставшись при цьому правом на правову допомогу, оскільки процесуальне законодавство України має досить заформалізований характер). Безсумнівно, основним інститутом, що за своєю природою надає правову допомогу, є саме адвокатура.

За своєю природою адвокатура є одним з інститутів демократичного суспільства, оскільки виконує найважливішу громадянську функцію – захист прав і законних інтересів громадян і юридичних осіб. Адвокатура, як незалежна громадська організація, певною мірою покликана виконувати роль гаранта в дотриманні суб'єктивних прав громадян і організацій. Зважаючи на це, зростає науковий інтерес до сучасних проблем, пов'язаних із роллю та місцем адвокатури України в механізмі реалізації права на правову допомогу, зміна її правового статусу на сучасному етапі конституційної реформи в державі має стійку тенденцію до зростання.

Значний внесок у розробку теоретичних засад організації та діяльності органів адвокатури, що можуть слугувати доктринальним підґрунтям дослідження, зробили як вітчизняні,

так і зарубіжні вчені: М.О. Баймуратов, О.М. Бандурка, Ю.Г. Барабаш, Д.М. Белов, Ю.М. Бисага, Т.В. Варфоломєєва, А.М. Колодій, В.П. Колісник, А.Т. Комзюк, В.В. Кравченко, М.В. Лошицький, С.І. Мінченко, Н.А. Мяловицька, О.В. Марцеляк, О.В. Негодченко, А.Ю. Олійник, М.П. Орзіх, В.Ф. Погорілко, В.О. Серьогін, О.В. Синеокий, О.В. Скрипнюк, Л.В. Тацій, О.В. Тимошук, Ю.М. Тодика, О.Д. Тихомиров, В.М. Шаповал, Ю.С. Шемшученко та ін.

У даній монографії автори ставили за мету вирішення конкретної теоретичної проблеми, пов'язаної з розробкою науково-обґрунтованої концепції конституційно-правових засад організації діяльності органів адвокатури України в механізмі реалізації права на правову допомогу.

Висновки та пропозиції, наведені авторами, можуть бути використані для подальших наукових досліджень інституту адвокатури України, конституційно-правового регулювання його організації та діяльності; для вдосконалення конституційного законодавства з питань організації та діяльності цих правозахисних органів держави, оновлення законодавчої бази у сфері реалізації конституційного права людини і громадянина на правову допомогу; для підвищення ефективності правозахисної діяльності органів адвокатури в Україні; під час розробки навчальної та навчально-методичної літератури з дисциплін «Теорія держави і права», «Конституційне право України», «Державне право зарубіжних країн», «Забезпечення прав людини органами адвокатури», «Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина», «Судові та правоохоронні органи України».